

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „**KOROŠKI SLOVENEK**“.
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Viktringerring 26

**List za politiko,
gospodarstvo in prosveto**

Izhaja vsako sredo. Posamezna štev. 10 Rpf
Stane četrletno: RM 1.—; celoletno: RM 4.—
Za Jugoslavijo
četrletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—

Pomen slovanskih narodnih manjšin v Nemčiji.

Ko so ob nastopu novega leta posamezni narodi pregledovali dosežene uspehe in kovali načrte za bližnjo bodočnost, je moralo vsakomur pasti v oči, da je nemško časopisje posvetilo posebno pozornost državam Podonavske kotline in evropskega vzhoda. Če pomislimo, da je Nemčija s priključitvijo Avstrije in sudetskega ozemlja postala daleč najmočnejši politični činitelj v podonavskem območju in da trenutno nima nobenega vidnega tekmeca, ki bi jo mogel resno motiti v njenih načrtih, potem je pač naravno, da se njeni pogledi obračajo v prvi vrsti v zemlje, ki tvorijo po svojih prirodnih bogastvih naravno dopolnitev njenega narodnega gospodarstva. V zvezi s tem se je pojavil za Nemčijo mogoče danes najvažnejši problem, kako priti do iskrenega in konstruktivnega sodelovanja s tem delom Evrope, ki ga v pretežni meri naseljujejo slovanski narodi. Nobena dvoma ni, da bo od pravilne rešitve tega problema za dolgo dobo odvisno blagostanje vse Evrope, prav tako pa bi vsaka pogrešna rešitev pomenila lahko dolgotrajne zapletitve, pod katerimi bi trpeli v enaki meri nemški narod kakor slovanski sosede.

Novoletna številka dunajske „Freie Presse“ je prinesla k temu problemu zanimiva razmišljanja, iz katerih povzemamo samo dve misli: Dogodki v preteklem letu so pokazali, da v srednji Evropi državnih meja ni mogoče spraviti v sklad z narodnostnimi mejami. Ker to ni mogoče, je treba za ljudi, ki so prisiljeni živeti v državi tujega naroda, poskrbeti zadostno zaščito in jim omogočiti samosvoje življenje. To osnovno načelo je Nemčija spoznala in priznala. Če Führer odklanja raznarodovanje in zahteva od narodnega socializma polno spoštovanje tuje narodnosti, potem to ni zgolj samo neka moralna zahteva, temveč pomeni za srednjo Evropo priznanje resničnega položaja, ki ga ne more nihče trajno nekaznovan zatajevati.

Ena druga misel: Narodi jugovzhodne Evrope se dobro zavedajo, da bi nemški narod zadal sam sebi težko rano, če bi hotel nastopiti kot osvajalec. Sosedstvo med nemškim in jugovzhodnimi narodi lahko imenujemo življenjsko skupnost, ki je ne more nihče brez kazni podirati. Če se posreči zgraditi trajno tvorbo s pomočjo medsebojnega zaupanja, potem bo Evropi zagotovljen miren razvoj na njenem najbolj občutljivem področju.

Za nas sta dragoceni predvsem dve ugotovitvi: 1. da nemški narod prihaja vedno bolj konkretno do spoznanja, da je vsako raznarodovanje tujih narodnih skupin zlo tudi zanj in 2. da je s sosednimi narodi na vzhodu in jugovzhodu potrebno sožitje na podlagi medsebojnega zaupanja in sodelovanja. Seveda pa nikakor ne zadošča samo teoretično spoznanje, temveč morajo načelnim ugotovitvam nujno slediti dejstva v vsakdanjem življenju, ki šele opravičijo vero, da so bila načelna dognanja resno in iskreno mišljena.

Ni slučaj, da so vse tujerodne manjšine v Nemčiji slovanske: Poljaki, lužiški Srbi, Čehi, Hrvatje in Slovenci. Poglejmo si, kakšna vloga je namenjena tem manjšinam pri gradnji nove Evrope. Rekli smo že, da je Evropi zagotovljen miren razvoj in procvit blagostanja samo v iskrenem in enakopravnem sodelovanju med nemškim narodom in slovanskimi narodi na vzhodu in jugovzhodu Evrope. Tako sodelovanje pa je mogoče samo na brezpogojnem zaupanju od naroda do naroda.

Da bo stvar čisto jasna in preprosta, vzemimo iz celotnega problema samo majhen izrez — vprašanje koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov. V sestavu današnje Velike Nemčije pomenita obe narodni skupini številčno tako neznatno postavko, da za 80 milijonski narod zares ne pride v poštev. Tako gledano je pač vseeno, če nemški narod z asimilacijo teh dveh narodnih skupin tekom ene ali dveh generacij pridobi nekaj deset-tisočev novopečenih Nemcev. Prav tako nemški narod kot celota ne bo utrpel nobene škode, če

bo dovolil tema narodnima skupinama popolnoma svoboden in samosvoj kulturni razvoj. Mislimo, da je stvar dovolj jasna.

Vse drugače pa se pokažejo postavke, če pomislimo na prej omenjeno sodelovanje Nemčije z narodi jugovzhodne Evrope. V tej luči zadobi teh nekaj deset-tisočev jugoslovanskih manjšin čudovito tehtnost. Kajti brez vsakega dvoma lahko rečemo, da bo šele narodnostno zadovoljiv položaj teh narodnih skupin v stanu, da vzbudi zaupanje 25 milijonov južnih Slovanov do nemškega naroda. To dejstvo pa tudi za 80 milijonski narod ne more biti več brezpomembno!

Popolnoma napačna je misel, da že zadoščajo korektni ali celo prijateljski odnosi med dvema državama, dokler se ni posrečilo medsebojno zblížiti narodov teh držav. Pogrešna je tudi kombinacija, da narodi ne vodijo evidence nad svojimi sorojaki za mejami. Narod je neprimerno bolj občutljiv organizem kakor država, kajti prvo je čuteče bitje, drugo pa samo njegov organiziran zunanji izraz. Država je razumska tvorba in se mora ravnati tudi po načelih razumskih dognanj, narod pa je

naravna skupnost, ki ima svojo narodno dušo. In ta duša je silno občutljiva za vsako krivico, ki se dogaja na narodnem telesu.

Narodnostno ozkosrčnost, ki vlada na Koroškem, si je mogoče razlagati samo kot žalostno dediščino stare avstro-ogrske monarhije. V tej tvorbi je bil nemški element v manjšini, zato je imela asimilacija tujih narodov svoj smisel in pomen. Kajti razumljivo je stremenje vladajoče manjšine, da si skuša z asimilacijo tujih narodnih elementov utrditi svoj položaj. Tega smisla v današnji Nemčiji gotovo ni več. S tem je odpadel tudi edini stvarni razlog, ki je opravičeval staro raznarodovalno miselnost. Nova narodnostna načela so jo zavrgla in prav narodni socializem si je nadel nalogo, da uveljavi spoznanje, ki zahteva za vsak narod samosvoje življenje in samobitno kulturno rast. Od tega, kako se bo narodno-socialističnemu naziranj po srečilo rešiti vprašanje jugoslovanskih narodnih manjšin v Nemčiji, bo zaviselo mnogo več, kakor pa si v svoji kratkovidnosti in politični omejenosti morejo zamišljati ozkosrčni vaški politiki.

Vzajemnost štirih velesil ali ...

V oktobru minulega leta so se zbrali v Münchenu predstavniki štirih evropskih velesil in se razgovarjali o tem, kako ohranijo evropski mir. Besedo je vodila Nemčija, katere življenjska volja in politična udarnost sta z nacionalnim prepovedom podvojeni in potrojeni. Zmagala je Nemčija in zmagala na svoj način Anglija, ki je imela pred očmi evropski mir. Minuli teden sta se zastopnika britanskega imperija zglasila v Rimu pri predstavnikih fašistične Italije.

Iz Londona sta odhajala ob nekih demonstracijah brezposelnikov in ženstva. Italija je angleške goste sprejela slovesno in gostoljubno ter močno podčrtala, kako cenijo prijateljstvo s svetovnim imperijem Britanije. Uradno poročilo o razgovorih pravi, da je bil sestanek nad vse pristrčen in da je „skupen sporazum ponovno potrdil željo, naj se obstoječe razmerje obeh držav razvija v duhu prijateljstva in v smislu v aprilu minulega leta sklenjenega dogovora“. Sestanek je v raznih listih različno odmeval: Italijani so pisali o velikopotezni akciji za svetovni mir, angleški listi so bili v ocenah zmernejši, francoski pa so namigavali na neuspeh. Nam se zdi najvažnejša navidežno brezpomembna izjava an-

gleškega ministrskega predsednika Chamberlaina italijanskim časnikarjem, da mu je pri srcu najožji stik in stvaren razgovor s predstavniki Italije.

Izravnatežena Evropa pomeni: **vojno!** Vravnotežena pa: **mir!** Nacionalno prebujeni Nemčija in Italija zahtevata pravico enakopravnosti v Evropi, pravico enakopravnosti z Francijo in Anglijo v vseh področjih mednarodnega življenja. V Münchenu je Nemčija v tej zvezi imenovala Čehoslovaško. V Rimu so govorili največ o Španiji in še o italijanski enakopravnosti v Sredozemlju in Afriki. Mussolini bo sedaj predložil Chamberlainu točno orisane italijanske težnje. Potek italijansko-francoskega spora pa bo pokazal, ali gre Evropa v smeri sodelovanja štirih velesil ali pa k rastoči napetosti dveh meddržavnih taborov. Chamberlain in Daladier jamčita za prvo smer, a sta predstavnika demokratičnih držav, ki menjavajo svoje vlade. Bodoči razvoj Evrope je torej v največji meri odvisen od notranjega razvoja v Angliji in Franciji. — Še to: srednje in male evropske države lahko mirno čakajo, kako si bodo velesile uzakonile svoje nove pravice.

V novi državni palači v Berlinu

je kancler Hitler sprejel novoletna voščila inozemskih diplomatov, v katerih imenu je govoril apostolski nuncij msgr. Orsenigo, ki je med drugim izjavil: Naj Vsemogočni nakloni, da bo sporazumno sodelovanje, ki je o priliki sestanka v Münchenu bilo tako uspešno in ki odgovarja želji vseh narodov, ostalo posredovalno sredstvo za vse mednarodne spore. Kancler je v svojem govoru izrekel zahvalo državnikom, ki so pripomogli k ohranitvi miru in dostavil: „Nadejam se, da bodo uvidevni evropski državniki darovali Evropi mir, ki odgovarja naravnim in torej upravičenim interesom narodov.“ — Novozgrajena kanclerska palača naj po kanclerjevem načrtu dostojno predstavlja Veliko Nemčijo. Za njeno zidavo so porabili 2 in pol milijonov kosov opeke, fasade so obložene z umetnim kamnom, notranjost pa s pravim marmorjem. V palači je nameščenih 900 pisarn, najlepša pa je delovna soba kanclerjeva, ki je tlakovana z rdečim marmorjem in ima na stenah pet čudovitih preprog. Po končanem delu je kancler počastil 8000 delavcev s posebno prireditvijo.

Ukrajinci na delu.

Vprašanje svobodne Ukrajine stopa vidno v ospredje. Ponajveč je to zasluga nemških listov,

ki prinašajo prave ukrajinske priloge, tudi Ukrajinci sami so smotrno na delu. Vodja Podkarpatske Ukrajine msgr. Vološin je prvič odkrito priznal, da stremi njegova politika za ustanovitvijo samostojne države vseh Ukrajincev. Nadeja se, da bodo Ukrajinci vsega sveta opustili v tem času svoje notranje spore in se posvetili samo cilju, kako bodo svoj, na štiri države razcepljeni narod združili v politično enoto.

Važen odlok. Da zajezita beg z dežele v mesta, sta vodja nemške policije in nemške mladine sklenila, da se bo izbrana mladina vežbala v posebnih odsekih Hitlerjeve mladine in SS-čet za to, da poseli nekoč nove kmetije in sicer predvsem na onem ozemlju, kjer zahteva nemštvo posebno izobražene kmete.

Vodja Nemcev v Čehoslovaški, posl. Kundt, opetovano naglašja, da ima nemška manjšina v Čehoslovaški posebno poslanstvo, da je namreč posrednik med Nemci in Čehi, ki so v osrčju Evrope. V novoletni poslanici pravi, da so bile v sodelovanju obeh narodov ustvarjene trajne kulturne vrednote, ko sta branila Evropo pred barbari z vzhoda. Kundt ureja manjšino po vzorcu matrne nemške države. Medtem se je priglasilo za nemško univerzo v Pragi nad 2000 slušateljev Nemcev, ki imajo nalog, da ne študirajo izven svoje

domovine. Nemiške kulturne ustanove v čeških mestih so spet začele delovati. Izobraženci, ki se nahajajo v Nemčiji, a so čehoslovaški državljani, imajo naročilo, naj se vrnejo v domovino, kjer jih čakajo velike naloge.

Angleška ministra sta povodom poseta v Rimu obiskala tudi sv. očeta. Poglavar Cerkve se je zanimal posebno za angleško kraljevsko družino ter želel velikemu angleškemu imperiju, v katerem živi tako mnogo katoličanov, srečo in procvit. V zvezi s tem obiskom je časopisje podarilo pristrčne odnošaje sv. stolice in Velike Britanije.

Franco se bliža Barceloni. Po božiču izvedena ofenziva generala Franca beleži — po poročilih nacionalnih listov — velike uspehe. Nacionalne čete so prodrle globoko v Katalonijo, osvojile 135 naselbin z 260.000 prebivalci, ujele 80 tisoč vojakov in se približale mestu Taragoni. Od Barcelone se nahajajo samo še par desetih kilometrov. Menijo, da bo Franco sedaj skušal z vsemi silami zavzeti veliko obmorsko mesto, nakar bo združil svoje čete v napad proti Madridu. Republikancem naklonjeni listi poročajo o istočasnih uspehih madridske obrambe. O bodoči Španiji pa so se razgovarjali angleški državniki v Rimu in njihova diplomatska bitka ni za Španijo nič manj pomembna.

Za Rumunijo bo uvedla avtoritaren režim še Madžarska, napovedujejo italijanski listi. Že je vlada predložila zakone o državni obrambi, o omejitvi židovskega elementa in agrarni reformi. V februarju baje bo nato razpustila parlament in razpisala nove volitve, pri katerih bo svoje pristaje zedinila v stranki narodnega preporoda. Ta stranka — vodi jo vladni predsednik Imredy — poudarja krščansko-nacionalno smer. Opozicija se zbira okoli grofa Bethlena, ki napoveduje Imredyju najostrejšo borbo.

Kitajci napadajo. Kitajci so na fronti Rumene reke nenadno prešli v ofensivo. V borbo so vrgli 60.000 vojakov in v kratkem času zavzeli ozemlje 60 mest. Ostali so v premoči, ujeli veliko Japoncev in zaplenili mnogo vojnega materiala. Sedaj pričakujejo japonski protisunek. — Medtem je maršal Čangkajšek izjavil, da Kitajska ne bo kapitulirala, ker se dobro zaveda, da se bori za svojo neodvisnost. Hkrati pa je resnica, da je v kitajski narodni stranki na delu tudi Japoncem prijazen krog, ki se skuša vedno bolj uveljaviti.

Silni požari v Avstraliji. V zvezni avstralski državi Viktoriji so izbruhnili obsežni gozdni požari, ki so v kratkem času zajeli 90.000 kv. milj ozemlja. Nad 200 ljudi je našlo v plamenih smrt, mobiliziranih je bilo 60.000 delavcev, ki naj bi požar omejili. Nad gorečim ozemljem hitijo letala in poročajo o ognjeni sili in smeri. Požar požira pragozdove kot trške. Vlada je odredila mobilizacijo vseh delavcev in delavk in jih je razmestila po vsej deželi v odpomoč. Vzrok strašnega požara je neznosna vročina, ki vlada v tem času v Avstraliji. Po požaru je toplota zrasla na celih 60 stopinj. Tisoči trpijo žejo, mnogo govedi je poginilo.

To in ono. Veliko prahu je vzbudil nenadni spopad med Madžari in Čehoslovaki pri mestu Munkačevu. Odnosi med obema državama so se poostriili. Sedaj je Nemčija zaslilašala ogrskega zunanega ministra in povabila v Berlin tudi čehoslovaškega.

— V Curihu se odkrili ploščo v spomin jugoslovanskemu državniku Pašiču, ki je v Švici študiral. Odkritju je prisostvoval tudi min. predsednik dr. Stojadinovič. — Neznanci so streljali na stanovanja nemških konzulov v Haagu in Amsterdamu. — Zunanji minister Ribbentrop poseti v kratkem Varšavo. — Alzačan Schlumberger je zapustil francoski akademiji 17 milijonov frankov za nagrade številnim francoskim družinam. — Iz slovaškega ozemlja Madžarske je pobegnilo 11.000 Slovakov. — Huda lakota je izbruhnila v sovjetski Ukrajini, Kavkazu in Sibiriji. — Lani je prišlo v naši državi domala 600.000 novih avtomobilov v promet. — V Damasku se v kratkem sestane vsearabski kongres, ki bo sklepal glede Palestine. — O izidu skupščinskih volitev v Jugoslaviji so znani končnoveljavni uradni podatki: Volitev se je udeležilo 74% volilcev, od teh je 54,09% volilo vladno in 44,09 listo opozicije. — Na memelskem ozemlju je nemščina postala enakopravna z litvanščino. — Med Jugoslavijo in Francijo so v teku gospodarska pogajanja, ki naj omogočijo večji izvoz jugoslovanskega blaga v Francijo. — Baje bo Mussolini dovolil Jugoslaviji svobodno luko v Trstu. — Poljaki postajajo nekam popustljivi napram Ukrajincem. Predsednik poslanske zbornice je obsodil vsako raznarodovanje Ukrajincev in obljubil, da bodo Poljaki ukrajinskim željam ustregli. — Republikanska španska vlada se je preselila iz Barcelone v Valencijo. — Ogrska se je pridružila protikomunistični zvezi Nemčije—Italije—Japonske.

Junaki.

Narodni socializem rad naglašja junaštvo, borbenost in požrtvovalnost. Führer sam je dal svoji knjigi naslov „Mein Kampf“ in je opetovano izjavil, da spoštuje samo one, ki se za svoje vzore borijo. „Kar ljubim, za to se borim!“ je dejal v nekem govoru. Značaj borbenosti je lasten vsej narodno-socialistični organizaciji. Že mali fantički-šolarji korakajo po cestah v svojih uniformah in s svojimi bobni kot mali, borbeni junaki. Na srednjih, tako zvanih Adolf-Hitlerjevih šolah se uri mladina v nemškem viteštvu, na štirih visokih šolah (Ordensburgen) pa se izbrani fantje in moške štiri leta vežbajo v jekleni odločnosti in udarnosti. Narodno-socialistične udarne čete (Sturm-Abteilungen — SA) v svojih rjavih srajcah so pravcati izbor svoji ideji in vodji slepo udanih fantov in mož.

Že v dosednji naši zgodovini nam je bil nemški sosed učitelj narodne samozvesti. Roko v roki z nemškim narodnim preporodom minulega stoletja gre slovenska narodna rast. Glasnikom nemške narodne pravice sledijo v istem desetletju klicarji slovenske narodne zvestobe.

Z veseljem beležimo vpliv nemškega narodnega socializma na naš narod: Tudi slovenski koroški narod gre v svojo, slovensko junaško dobo! V naših vrstah čutimo novo razgibanost, fantje in dekleta prisegajo zvestobo narodnim vzorom in se ne strašijo tudi ne velikih, često zelo velikih žrtev za svojo narodno zavest, očetje in matere sledijo klicu svoje vesti in svojega srca prej ko slej.

Seve je naše narodno junaštvo povsem svoje vrste. Malemu narodu ob meji 80milijonskega na-

roda-soseda nikdar ne more biti dobro, tako velja že narurni zakon. Veliki narod je podoban morju, ki tudi ob tišini buta s svojimi valovi ob bregove in peče v je in se odbija ob skalnatih čerch. To je povsem naraven pojav in v številnih slučajih, ki jih navajata spomenici Slovenske prosvetne zveze na notranjega ministra v Berlinu in na narodno-socialistično vodstvo Koroške kot trpljenje in bol slovenske narodne družine, ne vidimo ne načrta in ne zlohotnosti, marveč le silovitost nemškega gibanja, ki se pri nas odraža pač na svoj način.

Danes mora biti Slovenec junak, borben, požrtvovalen, odločen! Ne sme ga motiti, če mu ta ali oni zbog njegove narodne zvestobe očita protidržavnost. Preproste-mu nemškemu človeku morda res ne gre v glavo, da je tudi kak Slovenec ali Hrvat lahko državljani Velike Nemčije. Težje je slovenskim družinam s številnimi otroci, če se jim njihovo slovenstvo smatra kot politična nezanesljivost in jim tako odreja pravica na državno otroško doklado. Neprijetno so prizadeta dekleta slovenskega kmetijsko-gospodinskega tečaja, če smejo svoj tečaj obiskovati samo dva dni in se morajo nato raziti, ker so neki pobalini s pobijanjem kuhinjskih šip in glasnim motenjem dokazali svojo kulturo. In če se vrhutega jako ugledna oseba istega kraja pred voditeljico ponorčuje iz slovenske kulture, je treba za mirno poslušanje res že precej ravno-dušnosti. Korajžen je bil obrtnik, kateremu je bilo ukazano, naj iz dvojezičnega napisa odstrani slovenski del, ker je z odstranitvijo obeh izvršil res celo delo. In šentjakovski očetje in matere so bili dobro preizkušeni v svoji trpežnosti, ko so pobrali iz njihovih dajatev pripravljeno božično pecivo, namenjeno njihovim otrokom, in ga razdelili drugim otrokom. Junak je bil, ki je molčal, ko se mu je ob prevzemu tastovega posestva očitala politična obremenjenost, ker „aktivno sodeluje pri čuši“. Dobro se mora brzdati predsednik razpuščenega slovenskega društva, ko je v minulem aprilu baš njegovo društvo doprineslo dobršen delež k sijajnemu glasovanjskemu izidu. Odlično priznanje zaslužijo končno igralci, katerim je njihova prireditev prepovedana po desetih vajah tik pred nastopom, pa se ojunajo celo že za drugo.

Tem slučajem bi lahko priredili druge iz vsakdanjega življenja, ko je treba prezreti marsikako pikrost in nevednost za pravico slovenske matere besede ali nedolžne slovenske melodije. To so bili slovenski junaki, ki so se na izjavo nekega učitelja, da je slovensko petje prepovedano, mirno in dostojno razšli. Malčkov pa, ki morajo molče prenašati, če se njihova materna govorica prezira, je cela dolga vrsta in bili bi lahko nazorni učitelji mnogim starim bojazljivcem in omahljivcem. Naši največji junaki in borci sedijo danes v šolskih klopih, njim gre naše prvo in največje priznanje!

Le še bolj se učimo narodne odločnosti in borbenosti v visoki šoli narodnega socializma. Kar ljubimo, za to se moramo boriti in danes je za našo slovensko ljubezen treba mnogo boja! Jeklene discipline v nas, kakršno poznajo narodno-socialistične udarne in zaščitne čete! Požrtvovalnosti in dejavne ljubezni, kakor jo z velikim uspehom organizira v državi

Podlistek

Svetozár Hurban Vajanský: Fran Albrecht: **Leteče sence.**

Povest iz življenja slovaškega ljudstva.
(2. nadaljevanje.)

K staremu podedovanemu imetju je pripojil ženinovo doto in s srečnimi špekulacijami nova, razsežna posestva. Po njegovem prizadevanju se je ustanovila v mestu hranilnica, katere člani so ga izvolili za nadzornika. Okoli njega so propadala in prehajala v židovske roke plemiška posestva — on pa se je držal s svojim finančništvom na površju liki mehur. Njegove živahne oči so se svetile v sreči, v njegovih kretnjah se je javljala nemir, pa tudi noblesa. V nedeljo je hodil z ženo in hčera v leseno cerkev, na patronatsko klop, zamreženo s triogelnimi rešetkami iz mehkega lesa.

Njegov obraz je bil resen, ko je poslušal starega pridigarja in je zadobil svetski izraz, ko je prekoril cerkveni prag. Izpolnjujoč tako sumarno svoje dolžnosti napram Bogu in rodbini, je izginjal spet za teden dni in se pogrezal v svoja dobičkanosna opravila in igral v kazini od šeste do devete ure preferanso. Pozimi seveda se je vsa družina preselila v mesto v lastno hišo na precej odličnem trgu. Jablanovo in druga posestva je dal v najem — obdržal si je le hišo, vrt in nekaj zemlje v bližini.

Imro Jablonský je sédel na udoben usnjen stol na verandi, oprl glavo ob visoko naslonjalo ter se udaril z rokami po nogah. Prinesli so mu pečenko. Pozorno jo je razkosal in pričel slastno jesti.

„A zdaj vam povem novico,“ je repel, davajoč kos pečenke v usta.

„No — si nemara bil v kopališču?“ je vprašala Ela.

„Danes sem govoril s Kazimirjem,“ je rekel resno Jablonský. Cerovski je odpala svilen ruta z ramen, oči so se ji široko odprle. Ana Jablonska se je nagnila na mizo. Ela je zaklicala: „Ah, to bo spet bonbonov!“

„Tak se je vrnil?“ sta se skoro enoglasno začudili obe sestri.

„Vrnil — pa kako vrnil! Ubog in zanemarjen, ničesar ni dosegel, do ničesar se povzpél. Potikal se je po ministrskih pisarnah — pa so pošli denarci. Zdaj je že spet v Podolju, v svojem starem gnezdu.“

„Ali je bil z ženo?“ je vprašala Cerovska.

„Kaj še! Prosil me je posredovanja. Bil sem pri Eliški. Pa ona noče nič slišati. Po onih žalostnih dogodkih hodi v črni obleki, prava nuna.“ Jablonský je pokusil vino iz kristalnega kozarca in si s servijeto otrl usta. „Ah! zoprno mi je, baviti se s tujo bedo. Vsak človek ima svojo.“ Z levico se je pričel poigravati z zlato verižico pri uri.

„Ubogi brat! Tako je zafrčkal življenje!“ je s poudarkom rekla Ana in se ozrla najprej na Hermana, potem na sestro. „In pri vas se je močno zadolžil?“

„Pah! seveda močno,“ je razdraženo odvrnil Imro in gledal na nočne večje, kako se pritiskajo s celimi krili k varljivi svetiljki, kako padajo na belo brušeno steklo in opaljene vztrepetavajo s krili. „In jaz sem takisto zapleten z njim. Tako nekako polovica njegovega imetja je založenega pri nas na menicah. Ampak slišim, da ima tudi tihe menice. Vaše staro gnezdo se ruši.“

Ana Cerovska se je razžalostila. Oboževala je stare čase in ljubila svoj očetovski dom. A zdaj, se zdi, bi imel priti v tuje roke. Obe sestri sta pohajali iz slavne rodbine Podolskih. Njun oče Samuel je bil čudak, a dober gospodar in ponosen plemič. Doma je pazil na vzoren red, svoje hčere je vzgajal strogo, skoro kloštrsko. Jablonský se je umel približati mlajši — razvila se je ljubezen.

Oče ni hotel o zakonu nič vedeti, saj je tu bila še starejša sestra — in najprej pride starejša, potem šele mlajša na vrsto. Ampak srce Podolskega ni bilo trdo, plakanje hčerkinjo ga je genilo, toda ni izpremenilo njegovega načela. K staremu gospodu je zahajal trikrat na teden upokojeni major Joahim Gabrijel Cerovský, imeniten piketist. Bil je to tih, malobeseden človek. Nekoč po končanem piketu (Podolský je dobil igro) je pozval oče Ano, svojo starejšo hčer, v sobo. Na mizi so ležale karte in sobo je polnil tabakov dim. Suho ji je javil, da se bo čez mesec dni poročila z visokorodnim gospodom Joahimom Gabrijelom Cerovským, trikrat ranjenim, s takim in takim križcem odlikovanim majorjem v penziji.

(Dalje sledi.)

organizacija za narodno blaginjo! Tisočkrat že nam je izpričala izkušnja, da bo imel narod-sosed za našo bojazljivost in neznačajnost samo pomilovanje. Hlapci in mevrje v boju še nikdar niso uspešno odločali, še najmanj pa v boju za pravico in kulturo narodne družine.

Zato: Živeli, junaki!

Domače novice

Cvetka naših šolskih gred.

Prijatelj našega lista nam je poslal „pesniški“ proizvod slovenskega fanta, ki je dovršil pred letom ljudsko šolo in se takole meri v ljubezni in „priučeni“ nemščini:

Das kertchen sol
fligen mein herz
fliegt mit ich sach
dier recht leise
ver giess auf
mich nicht.

Priloženo je pisemce v sledeči nemščini: Liebe F.! Es chat mich sehr gefeit das du im meinem leben eine karte gescheiben hast. Ich kome sonntag ganz bestimt hinauf. Wass macht die kabanetz ich lasi recht herzlich grüsen und k.

Z občnega zbora S. P. Z. so zborovalci poslali pozdravni brzojav tudi preč g. Ivanu Starcu, bivšemu dež. poslancu in podpredsedniku. V odgovor je odbor sprejel od gospoda župnika pismo sledeče vsebine: „Iskreno se zahvaljujem spoštovanemu odboru in čelemu občnemu zboru, da ste se me spominjali. Rad vztrajam v svojem izgnanstvu, samo da se morem vrniti med svoj narod, kakor hitro mi bo dovoljeno. Bog daj, da se Vaše in moje upanje v novem letu uresniči! In Bog Vam plačaj ves Vaš obilni trud, h čigar uspehu Vam vsem častitam! Iskrene pozdrave Vam vsem hvaležno vdani — Ivan Starc.

Prepovedana igra. V Ločah nad Baškim jezerom je nameravala „Jepa“ v nedeljo 8. t. m. igrati božično „Vrnitev“. Oblast in krajevno vodstvo stranke sta dovolili, na večer pred igro pa dospe odlok okrožnega vodstva stranke, ki prepoveduje igro brez navedbe vzrokov. Prireditelj je torej odpadla. Takoj obveščena Slovenska prosvetna zveza je vložila na okrožno vodstvo stranke priziv, v katerem pravi ob koncu: „Povodom priključitve Avstrije k rajhu so merodajne osebnosti koroškimi Slovencem zajamčile svobodno kulturno udejstvovanje. Slovenci so nato z „Ja!“ držali svojo besedo, njihovo kulturno delo pa se celo brez navedbe vzrokov ovira in prepoveduje...“ Rešitev priziva ponatisnemo.

St. Egyden — Št. Ilj. Dne 4. januarja smo sprejeli na zadnji poti Krnjakovo mater Ano Nočnik. Voljno in zvesto so rajna mati služili dolgo vrsto let svoji družini, narodu in Bogu in šli sedaj po svoje plačilo. Na zadnji poti jih je spremljala pesem logaveških pevcev, gospod župnik pa so jim govorili zadnje slovo. Naj Krnjakova mati počiva mirno v Gospodu, zaostanim naše sočutje! — Po pogrebu so se pevci mudili v Lederhasovi gostilni. Ker je bila tam navzoča tudi družba s šentiljskim učiteljem vred, so poleg slovenskih zapeli tudi par nemških pesmic. Kar prekine slovensko petje učitelj in izjavi: Eine slowenische Feier wird in St. Egyden nicht geduldet! Pevci so ugovarjali, češ, da jim nobena oblast noče in ne more zabraniti slovenskega petja, nakar dobijo od učitelja odgovor, da imajo njegovi ljudje od zgoraj navodilo reševati slovensko vprašanje po lastnem načrtu in načinu. Tedaj vstane nek slovenski mož-pevec in izjavi v imenu svoje družbe: Herr Oberlehrer! Slowenisch haben wir gesungen und werden wir auch weiter singen. Dadurch wird Deutschland keinen Schaden erleiden und wird nicht zugrunde gehen! Pevci so se nato vzdignili, pozdravili z državnim pozdravom in odšli.

Techelsberg — Dholica. (To in ono.) Malo se sliši od nas. Ob začetku novega leta se pa le oglasimo. Ne zaradi načrtov za bodočnost, katero Bogu pripustimo. Oglasimo se, ker smo veselili, da je božja roka milo ravnala z nami. Leta 1937 smo imeli hudo točo in 1938 smo lepo želi. 23 novih mladih občanov so nam poslala nebesa in le 7 od njih ni iz posvečenega vira življenja svetega zakona. Ženili so se, da je bilo veselje. Celo taki, ki so skoraj pozabili, da je zakon od Boga, so lepo prišli po božji blagoslov in sprejeli posvečenje staršev. Tako je bilo lani pri nas vezanih v zakramentu svetega zakona 19 parov. Trinajstkrat smo žalovali, ko nam je smrt vzela dragega farana. Dvakrat smo stali ob grobu otroka in rekli: temu se je mnogo bridkega prišparalo in neminljiva sreča mu že zdaj sveti. Torej izumrli še ne bomo na naših hribih in tudizgubili se ne bomo.

Zell — Sele. (To in ono.) Nezaželen obisk je doživela v noči po novem letu najemnica Mažejeve gostilne gospa Justa dr. Jugova. Tat se je splazil skozi okno v prvem nadstropju in nato v gostilniški sobi iz predala pobral za kakih 15—20 mark drobiža. Pa je moral zelo hiteti, ker je že prihitela za njim po stopnicah gostilničarka in pri srečanju je bil obiskovalec tako neuljuden, da se niti predstavil ni, ampak je prihuljeno zakrival obraz in pobral pete. Očividno je moral tat že prej kdaj v gostilni kot gost dobro premisliti svoj načrt. — Naša elektrarna je začela v letošnji zimi tu in tam malo štrajkati. Hoče menda, naj včasih spet malo poskusimo s petrolejkami, da bomo potem elektriko bolj znali ceniti. Luč bodo rabile nove hiše obmejnih stražnikov, tudi vojaška oblast bi jo rada napeljala v svoje hiše pod Košuto, oglašilo se bo tudi še več drugih odjemalcev, zato ima podjetnik že narejen načrt za povečanje elektrarne. — Delo v gozdih je končano in več drvarjev je brez posla. Skrbelo jih je, kako bo letos z brezposelno podporo. A tudi letos jim je zagotovljena, samo dvakrat na teden v Borovlje hoditi je zaradi dolgega in večkrat slabega pota dosti hudo. — Na novo leto smo slišali, da je bilo lani rojenih 20 otrok, umrlo pa je 17 ljudi. Prebivalstvo Sel se torej le slabo množi. Pač pa je bilo porok doma 7 in enako število parov se je poročilo drugod, zato prerokujejo, da bodo v novem letu naše babice imele več posla.

St. Filippen — Št. Lipš pri Ženeku. Redko se oglasimo, pa tedaj več povemo. Lani se je v naši fari rodilo 9 otrok, pogrebov pa smo imeli 10, med katerimi je bil tudi nek tujec, ki ga je Bog poklical k sebi med prosjačenjem. Prvotno so ljudje o njem domnevali, da je nek krojač iz Železne Kaple, a domnevani se nekega dne pojavi v gostilni živ. Gostom so stopili tedaj baje pokonci, tako jih je bilo strah. Šele po daljšem razgovoru jim je dopovedal, da je bil zaposlen nekje na Gornjem Koroškem. Ko je dokazal, da je res živ, so ga uradi črtali iz seznama mrličev in iščejo sedaj ime tujega mrliča. Mogoče se oglasi kdo od drugod. — Porok smo imeli komaj tri. Zadnja se je omožila Obretanova Katica. Dolgo je čakala njena hiša na gospodarja, končno si je Katica izbrala Pongraca, ki je priden gospodar in še krojač povrh. „Bova že hayžvava!“ sta djala in mi dostavljamo: na mnoga leta! — Vsa farna družina se veseli župnikovega zdravja. Po daljši boleznini so spet okrevali in naj jih Bog ohrani zdrave v pozno starost! — Nek tukajšnji trgovec je zaprosil župana za dovoljenje, da lahko jemlje v račun podporne liste (Gutscheine). Župan mu je odgovoril, da mu dovoljenja ne more izstaviti, ker je član slovenskega društva, ugodnost zaračunavanja podpornih listkov pa je pridržana samo Nemcem. Pripomnil je še, da se mora stoodstotno predruščiti in seve izstopiti iz društva, potem se bo morda dalo poukreniti.

Za Dravo. (St. Egyden — Št. Ilj.) Naj podamo svoj letni račun zibeli in krst. V minulem letu je bilo krščenih doma 28, v celovski porodnišnici 7 otrok, od teh 27 razakonskih, 8 nezakonskih. Umrlo je samo 13 oseb in sicer 11 odraslih in dva otroka. Najstarejša oseba je dosegla 96 let, namreč Neža Miškulnik. V prvem tednu novega leta pa smo imeli že kar tri pogrebe. Poročenih je bilo lani doma 7, izven fare 5 parov.

Huda nesreča je zadela družino gosposvetskega organista g. Pavla Karnerja. V torek 11. t. m. se je 13letni sinko dijak Matija kot običajno vračal po šoli domov. Nekoliko se je ob prihodu na celovško postajo zakasnil, šentvidski vlak je že pričel voziti, deček hoče še skočiti v voz, a mu izpodrsne in ubožec pade pod kolesa. Strašno poškodovanega so takoj prepeljali v bolnico, kjer je nato umrl. Pogreba mlade prometne žrtve so se udeležili sošolci in profesorji. Z vzorno Karnerjevo družino sočustvujejo znanci in prijatelji. Mlademu dijaku večni mir!

Strašna nesreča pri motornem stroju. (Sagerberg — Zagorje.) Na Novo leto smo si v Št. Lipšu še vsi iskreno voščili sreče in blagoslova, a koj nato se je zgodila huda neizgoda. Pri pd. Asebniku so rezali na motorno rezalnico krmo. Nenadno zastane stroj sredi dela, gospodar odhiti v svojo centralo iskat napako, a se kmalu vrne z novico, da je tam vse v redu. Medtem so doma zgrešili 8letno hčerko, katere niso mogli priklicati k južini. V strašni slutnji hitijo v skedenj, a je tudi tam ne najdejo, potem še na podstrešje, kjer so montirane transmisijske naprave, kjer pa se jim nudi grozen prizor: ob kolesu najdejo dekletce z razbito glavo, zdrobljenim tilnikom in zlomljeno roko — mrtvo. Napojasnjeno ostane, kako je dekletce moglo k transmisiji. Moralo je zlesti vrh slamnatega kupa, železje je morda pritegnilo mokro obleko in zgrabilo dekletce. Žalostna je bila zadnja pot mlade rajnice na praznik sv. Treh kraljev. Z žalostnimi starši sočustvuje vsa fara,

rajnici pa želimo večni mir! — Stariši, ostane nauk: Pazite na svoje otroke!

Koroški drobiž. Urad za nadzorovanje cen je za 10 dni zaprl trgovini Mühlbacher in Maria Ratz, ker sta trgovca zahtevala neopravičene cene. — Vseh brezposelnih v deželi je bilo v decembru 2363, od teh jih 637 dobiva brezposelno podporo. — Celovška radio-postaja bo priključena ojačeni postaji v Gradcu. Kot razlog ojačenja navaja „Essener Zeitung“ kulturne potrebe zamejnih Nemcev. — V Št. Pavlu so proslavili dvajsetletnico koroških bojev. — Državna sodnija za dedne kmetije je v nekem slučaju razsodila, da nepoboljšljivi pijanci niso zmožni kmetovanja in zato ne smejo dedovati. — Na Gornjem Koroškem so pokopali štiri posestnike, katere je zajel snežni plaz in jih zadušil. — Dela na cesti Kamen—Mohliče—most čez Belo so končali. — Funkcionarji nar. soc. stranke imajo nalogo, da nadzorujejo štednjo električnega toka. — Veliko zanimanje vlada za srečolov zimske akcije. Možje v sivih uniformah prodajajo srečke po 50 pf, dobitki znašajo do 1000 mark. Na Dunaju so v 11 dneh prodali cel milijon srečk. — Stanovanjske hiše, ki so do 31. oktobra t. l. dogotovljene, so davka proste. Davčne olajšave, ki so bile dovoljene v bivši Avstriji za nove hiše, so najkasneje z 31. marcem 1944 ukinjene. Zgradbe drugih poslopij, ki ne služijo za stanovanja, morajo biti gotove vsaj do 31. maja t. l., če hočejo njihovi posestniki biti deležni davčnih olajšav.

Naša prosveta

O narodni umetnosti južnih Slovanov.

Najbolj izrazit odraz kulturne tvornosti vsakega naroda na njegovi prvi razvojni stopnji je njegova narodna pesem. To je umetnost, ki je zrasla zares samoniklo v vsakem narodu posebej in je najbolj veren odsev njegovega značaja, pa tudi njegovega življenja v zgodovini. Dostikrat so narodne pesmi edini zgodovinski dokument o življenju naroda v dobi, ko se o njegovem žitju še ni pisalo ali se sploh ni vedelo, da obstoja. Seveda je tak zgodovinski prispevek podan tako, kakor ga je doživljal in občutil narodni pesnik, včasih ostane od vse zgodovinske resnice samo majhno jedro, vendar pa so narodne pesmi najbolj verno zrcalo narodne duše in narodovega življenja.

Nemci imajo močno v častih svojo veliko narodno pesnitev — pesem Nibelungov —, ki govori o bajnem junaku Siegfriedu, o zvestobi lepe Kriemhilde in o spletkarstvu hudobne Brunhilde. To je zares najmočnejša nemška narodna pesem, ki je nastajala skozi več rodov in se izpopolnjevala do današnje oblike. Iz nje odseva mišljenje in čustvovanje nemškega naroda tistih davnih časov, ko mu je bilo viteštvo največja in najvišja vrlina.

Prav poseben pomen ima narodna pesem v življenju južnih Slovanov, predvsem Srbov in Bolgarov. Njihova usoda je bila skoro enaka: po prvem razcvitu kulturnega življenja v politični svobodi je prišlo skoro petstoletno suženjstvo pod kulturno zaostalimi Turki, ki so videli v svojih podanikih edino le sredstvo za gmotno izmozgavanje in kvečjemu še zalogo za svoj vojaški naraščaj. Verjetno je, da je za nekaj rodov po podjarmljenju vsako kulturno ustvarjanje prenehalo, dokler se niso narodile nove moči, ki so potem še z večjo silo izbruhnile na dan. Tekom stoletij je podjarmljeni narod že toliko dozorel, da bi bil brez dvoma v svobodi sposoben velikih kulturnih stvaritev, v danih razmerah pa se je moglo vse njegovo bogato duhovno življenje izživljati samo v narodni umetnosti, predvsem v narodni pesmi. Tako je nastala srbska in bolgarska narodna pesem, ki je mogoče med najlepšimi narodnimi stvaritvami na svetu. Veliki Nemci, kot je bil Humboldt, brata Grimm in Goethe, so spoznali globino jugoslovanske narodne pesmi in so se samo zato učili južnoslovanskih jezikov, predvsem srbsčine, da bi mogli razumeti in uživati bogato narodno pesem. Goethe sam je prevedel nekaj srbskih narodnih pesmi v nemščino.

Ni čudno, da je bilo navdušenje za to pesem tako veliko, saj slika v tako živih barvah vse pestro življenje podjarmljenega naroda skozi stoletja, njegovo borbo za svobodo in njegovo upanje na novo vstajenje. Ta pesem je lajšala delo na žitnem polju, na ravninah tobačnih nasadov, v dolinah dišečih vrtnic, razlegala se je sedaj radostno ob plesu na trati in še večkrat otožno iz šum in planin, kjer so jo prepevali uporni pregnanci — hajduki, uporniški borci za osvobodjenje izpod jarma. Ta pesem je spremljala Slovane na Balkanu od zibeli do groba, pri delu in pri igri, pri svatbi in pogrebu. V njej je bila tolažba in upanje.

Po vsebini in motivih se deli v več vrst. Ljubavna pesem izraža najnežnejšo notranjost, polna

je radosti in bolesti ter tihe odpovedi. Zanimivo je predvsem to, da je brez banalnih erotičnih elementov, kakor se pogosto najdejo v ljubavni pesmi drugih narodov, najbolj plehko in zoprno pa v modernih ljubezenskih „šlagerjih“. V tem je tista bistvena razlika, da je bila ta narodna pesem pristen odsev čuteče duše in da sta bila v njej veselje in bolest iskrena in čista.

Druga vrsta so junaške pesmi, ki niso samo vsebinsko bogate, temveč imajo tudi po svoji pesniški obliki visoko estetsko vrednost. Večidel opevajo znamenite dogodke iz narodne zgodovine, v katerih se je odločala usoda naroda. Med njimi so posebej zanimive hajduške pesmi, ki opevajo življenje hajdukov po gozdovih in planinah, tolmačijo tenkočutno njihove pogovore s prebujajočo se naravo, s cvetkami in živalmi, vse to tako pristno in doživeto, da se ne najde nič podobnega v narodnih pesmih drugih narodov.

Toda narodna pesem ni bila edino umetniško ustvarjanje južnih Slovanov v tisti dobi. V rezbarstvu n. pr. so dosegli tako visoko stopnjo, da bi se mogli tudi v modernih časih učiti od njih. Podobe v oltarjih, ki kažejo prizore iz svetega pisma, predstavljajo tudi danes neprecenljivo umetniško vrednost. V Skopljju se nahaja iz prvih časov podjarmljenja pod zemljo cerkev Spasa, ki ima skritih toliko čudovitih umetnin, da spada med svetovne redkosti. In vse te umetnine je ustvaril genij zatiranega naroda, ki se je moral v dneh najhujšega preganjanja zatekati v katakombe, če se je hotel v svoji umetnosti izživljati.

Tudi žena ni zaostajala za moštem v umetnostnih stremenjih. V narodnih vezeninah južnih Slovanov je toliko pristne umetnosti kot jo je drugod težko najti. V narodnih nošah se zrcali vsa narava, živali in cvetlice so oživele na vezeninah. Obenem pa odseva iz njih vsa duša naroda: Teža sužnosti in trpljenja v temnih barvah, vse to pa se vedno in vedno prepleta s svetlimi in živimi barvami, ki so znamenje vere v življenje in zopetno vstajenje v svobodi. Ta umetnost je izvirna, doživeta in hkratu globoko ukoreninjena v zemlji in naravi. — Lahko se reče, da južni Slovani lahko s ponosom zrejo na to, kar je ustvarila umetniška tvornost preprostega naroda.

Važno sporočilo društvom! Državna kulturna zbornica je rešila svoječasni priziv Slovenske prosvetne zveze glede članstva igralcev pri zbornici in prestavljanja iger v nemščino v svrhe cenzure. V odgovoru, ki ga je osrednji pisarni sporočil dež. urad kulturne zbornice ustmeno, se glasi, da so igre v okvirju slovenskih prosvetnih društev lahko neovirano prirejajo v dosedanji obliki. Potrebna je samo teden pred igro na deželni svet (bivše okrajno glavarstvo) vložena nekoljkovana prošnja, kateri je za kolke in upravne datatve priložen znesek RM 6.67. V prošnji pa je treba odslej **navajati točni naslov odgovornega oderskega vodje** (Bühnenleiter), ki mora biti pravno in politično neoporočen. Prijave krajevnemu vodstvu nar. soc. stranke ostanejo nespremenjene in jih je treba izvesti dva tedna prej.

Ludmannsdorf — Bilčovs. Zdi se, kot bi se naše vrste v zadnjih mesecih ožje strnile k sebi. Naš list, mesečnik in še slovenske knjige radi prebiramo, slovenskih prirediteljev se radi udeležujemo. V nedeljo 8. t. m. nas je „Bilka“ vabila na božičnico in Miklavževo dvorano smo napolnili do zadnjega. Spored je bil v znamenju družine. V dveh prizorih smo gledali življenje srečne in nesrečne družine, kako iz spoštovanja starišev in iskrenega bogoljubja in domoljubja izhaja družinski mir in blagoslov, iz kršenja 4. zapovedi in breznačajnosti pa izhaja prokletstvo. Ob jaslicah pod božičnim drevescem so nam nato zapeli otroci več lepih pesmic in bili zato obdarovani. Viharno je dvorana ploskala malemu Rigelnjakovemu Franciju in njegovi deklamaciji o hudi ženi, ki s svojo neposlušnostjo ni užugala samo svojega moža, marveč še podzemskega škrate. Tamburaši in pevci so lepi prireditvi dali primeren okvir.

„Slovenski krožek“ na Dunaju ima 22. t. m. v svojem društvenem prostoru v hotelu Fuchs v 15. okraju zvečer ob sedmi uri svoj redni občni zbor. — Razgibanost dunajske slovenske družine dokazuje Cankarjeva proslava, ki jo je Krožek priredil minulo nedeljo ob sodelovanju uglednih svojih članov z recitacijami in prizori iz velikega slovenskega pisatelja in velikim spominskim govorom o pisateljevem življenju in delu. Proslavo so olepšali še mladi Krožkovi tamburaši.

Naše prireditve. V nedeljo 29. t. m. je ob pol 9. uri dop. občni zbor izobr. društva v Škocijanu, in sicer v društveni sobi v župnišču. Pride tudi zvezin govornik. — Zahomčani gostujejo isto nedeljo ob pol 8. uri zvečer pri Prangarju v Zmotičah z igro „Madona v gozdu“. Med odmoru nastopijo brnški pevci.

Gospodarski vestnik

Kako je z ozimino? V jeseni smo prišli precej pozno k setvi in le ugodno vreme v pozni novembru je odvrnilo škodo naše zakasnitve. Zima s snegom in mrazem posestvinam ni škodila. Četudi je ob pričetku mraza še primanjkoval sneg, ni mraz dosegel nad 8 stopinj, dočim prenesejo žita do 10 ali celo petnajst stopinj pod ničlo. S snegom se je temperatura posejane zemlje dvignila in nadejati se je, da je ozimina dobro prezimila.

Slinavka in parkljevka, nevarni živinski kugi, kljub napovedim izkušenih živinozdravnikov nista zavzeli prevelikega obsega. V vsej Avstriji je bilo v decembru zabeleženih na 5537 kmetijah v 800 občinah, med njimi komaj na 2 kmetijah na Koroškem, bolezenskih slučajev. V primeri z zadnjim štetjem koncem novembra je ostala samo še polovica hlevov okužena, z januarjem pa beležijo še manj slučajev. Računa se, da bo v vigredi nevarnost nadaljnjega okuževanja odstranjena.

Zasebni nakup konjev iz inozemstva je z novim letom zabranjen. Pristojna oblast z novim letom ne izstavlja več dovoljenj za uvoz inozemskih konjev. Uvoz je poverjen organizaciji „Pferde- und Viehverkehrsgesellschaft m. b. H.“ v Berlinu, Charlottenburg 2. Imenovana družba bo razdelila uvožene konje med konjske trgovce, ki se nahajajo v njenem seznamu, in ti jih bodo prodajali zasebnim kupcem. Vsa še neizrabljena dovoljenja so razveljavljena. Zasebni uvoz inozemskih konj je dovoljen samo v slučajih, če spadajo konji k dediščini ali doti, ki se uvozi v našo državo.

Kako so urejene žitne cene? Z novim letom uvaja posebna odredba rajhovsko ureditev žitnih cen tudi na ozemlju bivše Avstrije. Posamezni predeli avstrijskih dežel so razdeljeni v dvajset kategorij, pri čemer se upoštevajo vse okolnosti, merodajne za pridelovanje žita (zemlja, lega, vremenske prilike, prometne prilike itd.). Čim višja je kategorija kakega kraja, tem višja je določena žitna cena. Pri rži in pšenici se nahaja Koroška v najvišji kategoriji, torej bo žitna cena najvišja.

Pogodbe za pitanje svinj. Državni urad za živinorejo in živinorejske pridelke je sklenil prvih 130.000 pogodb za pitanje svinj. Za pitanje dovoljuje urad za vsako svinjo 300 kg inozemske koruze in 100 kg sladkorne pese za ceno 11.40 RM za 100 kg koruze in 10.40 RM za sladkorno peso, franko sprejemna postaja. Svoto, potrebno za pitalno krmo, urad kreditira do prodaje pitalnih svinj. Pitane svinje mora svinjerejec od urada določenega dne postaviti na trg, a jih lahko proda, komur hoče. Vsak svinjerejec lahko javi največ polovico svojih svinj za pitanje in se v svrhe sklepa pogodbe obrne na okrožnega kmečkega vodjo. Pitati mora kmet sam, živinorejski urad sme njegov hlev vsak čas nadzirati. Če svinje poginejo, zbolijo ali se poškodujejo, nosi škodo njihov posestnik. Svinje mora prodati na velikih tržiščih na Dunaju, v Lincu ali Dunajskem Novem Mestu, živali morajo tehtati žive vsaj 100 kg. Cene so določene.

S konzerviranjem mesa v doзах se moramo seznaniti, če hočemo imeti domači pridelek skozi vse leto. Običajno nam je šlo doslej dobro samo v mesecih po kolini, v času najhujšega dela pa nam je morala gospodinja često dajati močnata jedila, ječmen in fižol. V rajhu konzervirajo domala že vse kmetijske pridelke: poleg mesa tudi fižol, grah, zelje, salato i. dr. Njihova skrb je, da v času velikega dela ne zmanjka močnih jedi, ki dajejo telesu novih sil. Posebno z drobom postopajo prav razumno. Dočim mi često ne vemo, kam ob kolini z ledvicami, pljučami, obiski, rajhovski kmetje vse, kar ne pride takoj v lonec, konzervirajo in ohranijo do poletja. Izgleda celo, da se bo moralo doslej v naših deželah udomačeno prekajevanje mesa precej umakniti cenejšemu in praktičnejšemu konzerviranju.

Ovčjerejci, pozor! Na ovčjerejo polaga država veliko važnost. V vigredi bodo strokovnjaki izbrali iz čred najboljša plemenske živali, ki dobijo svoje posebne številke. Koroško ovco namreč nameravajo razširiti v vseh alpskih deželah in bodo plemenske živali dosegale prav lepe cene. Ovčjerejci naj torej čistijo svoje črede in ohranijo čvrsto ovčje plemo.

Dober semenski krompir je važen! Ponekod so dobili lani semenski krompir iz bivšega rajha in imajo z njim prav dobre izkušnje. Ta akcija bo izvedena tudi letos. Stremljenje gre za tem, da se uvede v deželi krompir, ki je dosti odporen proti raku in da dober pridelek. Kmetom bivše Gornje Avstrije je obljubljenih 30.000 meterskih stotov semenskega krompirja, nedvomno bodo te izredne ugodnosti deležni tudi kmetje ostalih dežela.

Pojmo na prejo! Z veliko vneto je državno vodstvo kmetijske organizacije na delu, da v kmečkih gospodinjah vzbuja zanimanje za prejo in domači prt. Njegovo delo ni zamanj, posebno ker podpirajo njegovo stremljenje posamezna deželna vodstva. V naši deželi so uvedeni posebni tečajji za prejo, izbrani fantje in dekleta se učijo tudi tkalstva v novodobnem načinu. Voditelji si pravijo, če pridela kmet konopljo in volno doma in ima gospodinja ali hčerko, zmožno umetnosti preje, potem je prt domala zastoj, a je najtrežnejše kakovosti. V nekaterih goratih tirolskih vaseh pa navajajo dekleta celo k izdelovanju lepih prtov z narodnimi motivi.

Še par namigov. Pod gotovimi pogoji dobijo sadjarji pri sajenju sadnih drevesc, orehov, malih in ribizljev državno podporo. Informacije daje Landesbauernschaft Südmark oz. krajevni kmečki vodje. — Do marca t. l. so dovoljene podpore pri nabavi sadnih škroplnic, pri čemer uživajo občine, zadruga in društva prednost pred zasebnimi prosilci. — Za drva so določene sledeče cene: RM 2.66 za 30 cm, mehka in RM 3.33 za 30 cm, trda.

Zanimivosti

Največji dobrotnik kitajskih sirot je francoski misijonar Jacquinot. Prepotoval je bil ves svet in povsod nabiral darove za revne kitajske otroke. Govori vsa kitajska narečja ter je neustrašen zagovornik in podpornik revnih Kitajcev. V neki bitki je kljub divjemu streljanju prekoračil kitajski strelni jarek ter se podal k japonskemu generalu s prošnjo, naj vzame njegov denar, a mu zato prepusti kitajske otroke. Potom pogajanje je dobil od Japoncev poseben pas, kjer naseljuje domačine in tudi Evropejce, ki so izpostavljeni doma vojnim grozotam. Kitajci so mu dali priimek „beli Buda“ in mu izkazujejo pravcato cesarsko čast. Japonci celo govorijo o francoskem misijonarju z največjim spoštovanjem.

V vsemirju vlada tema. Čim višje se letalec dvigne v zrak, tem svetlejša se mu zdi modrina neba. Ljudem na zemlji pa se celo zdi, da mora v neskočnih višinah vladati žarka svetloba brez teme in noči. Čim redkejši je zrak, tem manj se žarki razpršijo in na meji stratosfere — zračne višine — postane nebo temno in črno, sonce pa se vidi kot žareča obla v neizmerni daljini. Brezzračno vsemirje je torej temno in črno kot noč na zemlji.

S tremi besedami je prepotoval ves svet Anglež Pendlebury, ki je v dveh letih prevozil s kolesom 45.000 km poti, pri čemer ni všteta vožnja po morju. V žepu je imel 200 angleških funtov, to je nekako 5000 mark, kar ni visoka svota. Težave in preglavice so mu delali jeziki in pomagal si je s tem, da si je dal v deželah, koder je potoval, predstaviti tri najvažnejše besede: kruh, voda, spati. S temi besedami je izhajal povsod, pravi sedaj. Nek hudomušnež pa ga je zavrnil, češ, to bi bil lahko izrazil tudi s samo roko in bi ne bilo treba jezika.

Za kratek čas.

Zaspan? „Noč in dan sanjam samo o tebi, Micka!“ — „A zato si zmeraj tako zaspan, Miha?“

Na letovanju. Letoviščar: „Ali imate sobe z gorko in mrzlo vodo?“ — Gostilničar: „Imamo! Poleti je naša voda gorka, pozimi mrzla.“

„Koliko čutov ima človek?“ tako je učitelj vprašal Abujevega Drejca. Drejc pomišlja in pravi: „Sedem!“ Učitelj ga nevoljen postavi pred šolska vrata. „No, Janko, ali veš ti, koliko čutov ima človek?“ vpraša njegovega sosedo. Janko previdno odvrne: „Osem!“ In že je pred vratmi. K Drejcu in Janku pripiha zasopel zakasneli Vafnov Anzl, ustavita ga in vprašata, koliko ima človek čutov. Anzl jima pojasni, da pet. Nato oba: „Tebe šele bo našeškal, ko niti s sedmimi in osmimi ni bil zadovoljen!“

Vse je že videl. Stari Krhelj je tako rad pil, da ga je zdravnik resno svaril: „Ali pustite pijačo, ali pa boste oslepeli.“ — Krhelj je brez pomišljanja odvrnil: „Eh, star sem že in kar je lepega na svetu, sem tako že vse videl.“

Res je. Konj in osel sta se prepirala, kateri je več vreden. Konj se je bahal s svojim plemenitim rodом. „Kaj to!“, mu odvrne osel, „tvoje bahanje je smešno. Vas konje bodo avtomobili kmalu uničili, oslov pa bo zmeraj dovolj na svetu.“

V. b. b. Kaj naj to pomeni? Kaj pa drugega: Vse bo boljše!

Urednik: Dkfm Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatzelgasse 7. Upravnik: Rado Wutej, Klagenfurt, Schüttgasse 9. Založnik: Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem. Ljudska tiskarna Ant. Machát & Co., Wien, V., Margaretenplatz 7